

INTEROPERABILNOST IN E-IZMENJAVA PODATKOV

Ministrstvo za notranje zadeve
Tadej Gabrijel, univ. dipl. ing. računalništva
tadej.gabrijel@gov.si

Povzetek

Preko Evropskega socialnega sklada, konkretno Operativnega programa razvoja človeških virov, se od leta 2008 izvaja operacija Interoperabilnost in e-izmenjava podatkov, z namenom doseganja splošnega cilja povečevanja učinkovitosti in uspešnosti javne uprave, omogočenja modernizacije in povezovanja uradnih evidenc ter izmenjave podatkov ter pripravo podlag za razvoj dostopnih elektronskih storitev za državljane in gospodarske subjekte. Konkretno so bili v okviru te operacije vzpostavljeni večnamenski mehanizmi za izvajanje elektronskih podatkovnih poizvedb in uporabljeni najprej za potrebe e-sociale, vzpostavljen je bil Portal nacionalnega interoperabilnostnega okvira, ki danes deluje tudi kot osrednja nacionalna točka za odprte podatke javnega sektorja, izvedena je že bila prva faza prenove Registra voznikov in trenutno poteka druga faza, ki bo informatizirala procese na izpitnih centrih za voznike, omogočila elektronsko preverjanje teoretičnega znanja voznikov in omogočila njihovo samostojno elektronsko pripravo na izpit, razvite pa so bile tudi nekatere druge večnamenske rešitve za tehnično, semantično ali organizacijsko interoperabilnost, npr. Spletno odložišče velikih datotek in aplikacija E-Panel. Operacija traja do 30.6.2015.

Komponente centralne interoperabilnostne infrastrukture - večnamenski mehanizmi za izvajanje elektronskih podatkovnih poizvedb

Sistem komponent za elektronsko izvajanje podatkovnih poizvedb, ki je bil razvit za potrebe e-sociale, je omogočil učinkovito interoperabilno elektronsko pridobivanje podatkov za namene e-Sociale, iz več kot 50 podatkovnih virov iz javnega sektorja in tudi širše. Odločanje o socialni podpori in drugih socialnih pravicah danes CSD izvaja na podlagi podatkov o dohodkih in premoženju prosilcev in njihovih družinskih članov. Ti podatki se pridobivajo elektronsko, po vseh pravilih varovanja in zaščite osebnih podatkov. Stroški za tako obsežno zbiranje podatkov bi bili ogromni, če bi te podatke pridobivali na klasičen način (papirnati dopisi za poizvedbe, papirnati odgovori, skeniranje, poštni stroški...), elektronski avtomatizirani način pa danes deluje z minimalnimi obratovalnimi stroški.

Večnamenske komponente, ki so bile razvite za e-Socialo, je možno uporabiti tudi pri drugih podobnih projektih in sistemih, kjer je potrebno pridobivati podatke iz številnih različnih in razpršenih podatkovnih virov:

- PLADENJ (pameten, zanesljiv in zmogljiv transportni kanal, ki komunicira s podatkovnimi viri in se prilagaja individualnim tehničnim posebnostim in omejitvam podatkovnih virov, dinamičen in fleksibilen, omogoča dodajanje novih podatkovnih virov in odjemalcev preko GUI vmesnika brez dodatnega programiranja, podprt s sofisticiranim BPM sistemom, nevtralizira tehnično kompleksnost in občasne motnje),
- IO-MODUL (zmogljiva, dinamična in zanesljiva platforma za standardizirano distribucijo podatkov, omogoča institucijam da na varni skupni centralni infrastrukturi vzdržujejo kopijo svojih podatkov in tako vsem zakonitim uporabnikom zagotovijo

učinkovit sinhron dostop, upravljavcem so zagotovljene vse nujne funkcionalnosti v skladu z ZVOP),

- ASINHRONI MODUL (omogoča elektronske poizvedbe za posebne podatkovne vire, kjer zaradi varnosti ali drugih razlogov sinhron dostop ni možen, npr. pri bankah ali obrambi, zaščiten "čakalnica" zagotavlja učinkovit most med podatkovnim virom in odjemalcem, prilagodljivost specifičnemu kontekstu),
- VARNOSTNA SHEMA (standardizirana avtentikacija in avtorizacija, upravljanje nadzora dostopa uporabnikov in sistemov do aplikacij, modulov in posameznih funkcionalnosti).

Za potrebe e-Sociala so bile povezave vzpostavljene do naslednjih podatkovnih virov: Centralni register prebivalstva (MNZ), Evidenca gospodinjstev (MNZ), Register plovil (URSP), Prostovoljno služenje (MORS), Rezervna sestava (MORS), Civilna zaščita (MORS), Podatki iz dohodninskih odločb (DURS), Mesečni obdavčljivi prihodki (DURS), Evidenca registriranih vozil (MZIP), Register nepremičnin - parcele (GURS), Register nepremičnin - stavbe (GURS), Podatki o obveznem zdravstvenem zavarovanju oseb (ZZZS), Podatki o osebah, vključenih v pokojninsko in invalidsko zavarovanje (ZPIZ), Evidenca brezposelnih (ZRSZ), Dodatki za aktivnost (ZRSZ), Aktivna politika zaposlovanja (ZRSZ), Iskalci zaposlitve (ZRSZ), Začasno nezaposeljive osebe (ZRSZ), Centralna evidenca udeležencev vzgoje in izobraževanja CEUVIZ (MIZŠ), e-VŠ (MIZŠ), Podatki o prestajanju zaporne kazni (URSIKS), Podatki o vzgojnih ukrepih oddaje v prevzgojni dom za mladoletnike (URSIKS), Register transakcijskih računov (AJPES), Poslovni register (AJPES), Nadomestila preživnine (JPRS), Izplačila ob insolventnosti delodajalca (JPRS), Stanje na transakcijskih, varčevalnih, depozitnih in trgovalnih računih (Banke 21x), lastništvo kuponov investicijskih skladov (Družbe za upravljanje 10x), Pokojninski sklad javnih uslužbencev (Modra zavarovalnica).

Sistem je v letu 2013 prejel tudi prestižno nagrado združenih narodov UNPSA 2013: http://www.mnz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article/12027/8071/
<http://www.unpsforum.bh/images/gallery/gallery-big/gallery2/45.jpg>

Portal Nacionalnega interoperabilnostnega okvira - Portal NIO

V okviru operacije je bil vzpostavljen tudi Portal nacionalnega interoperabilnostnega okvira, ki je namenjen objavi standardov, pravil in izdelkov interoperabilnosti, danes pa deluje tudi kot osrednja nacionalna točka za odprte podatke javnega sektorja.

Spletno odložišče velikih datotek

V okviru operacije je bilo vzpostavljen tudi informacijski sistem, ki omogoča zanesljiv in varen prenos velikih datotek, ki jih zaradi njihove velikosti ni možno pošiljati preko elektronske pošte, prenos preko USB ključkov in zgoščenk pa bi poleg logističnih težav povzročal tudi varnostno tveganje.

Sistem deluje podobno kot nekatere komercialne storitve (npr. wetransfer.com), s pomembno prednostjo da prenos poteka preko strežnikov pod upravljanjem slovenske javne uprave. Tako se uporabniki lahko izognejo pastem, ki so skrite v drobnem tisku komercialnih storitev in so lahko prepričani, da je prenos res varen in zaščiteno. Datoteka je v času med uploadom in

downloadom shranjena v kriptirani obliki, tako da niti sistemski administratorji nikakor ne morejo dostopiti do njene vsebine. Dodana vrednost prenosa preko sistema SOVD je tudi protivirusni pregled in samodejna blokada v primeru zaznanih tovrstnih nevarnosti.

Aplikacija E-Panel

V okviru operacije je bila vzpostavljena tudi aplikacija E-Panel, ki omogoča poenoteno spremljanje in upravljanje IT projektov v javni upravi in predstavlja pomemben gradnik za medresorsko organizacijsko interoperabilnost. Aplikacija danes predstavlja osnovno orodje za delo projektne in strateške koordinacije e-poslovanja v javni upravi.

The screenshot displays the E-Panel web application interface. At the top, there is a navigation bar with the application name 'E-PANEL' and a search bar. Below this, a sidebar on the left contains various menu items such as 'Domov', 'Novice', 'Gradiva', 'Nadzorna plošča', 'AN SREP', 'Poročanje', 'Kartice projektov', 'Iskalnik', 'Projekti', 'Pogodbe', 'Organi', 'Programi projektov', 'Področja', and 'Vrste projektov'. The main content area shows details for a project named 'Projekt: Pladenj'. The status is 'V izvajanju'. Key information includes the program 'Interoperabilnost in e-izmenjava podatkov', the start date '30.12.2010', and the end date '30.12.2013'. The project is managed by the 'Ministrstvo za notranje zadeve'. The interface includes progress bars for 'Časovnica' (97%) and 'Stanje' (90%). A list of 'Osnovni podatki' (Basic Data) is provided, including the project name 'Pladenj', the organization 'Ministrstvo za notranje zadeve', the program 'Interoperabilnost in e-izmenjava podatkov', the sub-project 'Razvoj in vzdrževanja Pladnja', the proposal 'NE', the area 'E-Sociala', the lead 'Vesna Vidmar/MPJU/GOV', and the project type 'RazvojEU'. A detailed description of the project is also visible at the bottom.

Zaključek

ESS operacija Interoperabilnost in e-izmenjava podatkov predstavlja pomemben dejavnik pri vzpostavljanju interoperabilnega okolja v javni upravi, s tem pa prispeva k učinkovitosti in transparentnosti institucij javnega sektorja. Elektronske storitve so cenejše in učinkovitejše v interoperabilnem okolju. Za dejansko interoperabilnost so potrebni ukrepi na vseh nivojih: tehničnem, vsebinskem (v zadnjem času zlasti na podatkovnem) in organizacijskem. Razumevanje pomena dejanske interoperabilnosti je vse bolj prisotno na vseh ravneh javne uprave in postaja tudi ključen pristop pri dolgoročnem zagotavljanju fleksibilnosti, povezljivosti in vzdržnosti poslovanja javnega sektorja.